

Asia: VN/31178/2023

Kansallinen liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraohjelma

Lausunnonantajan lausunto

Tieliikenne: ohjelmassa esitetty jakeluinfran ja markkinan nykytila sekä arvio tulevasta kehityksestä

ELY-keskusten liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueiden yhteinen lausunto:

Liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfra on osittain vielä kehittymässä, mutta sähkökäyttöisten henkilö- ja pakettiautojen osalta latausinfrastruktuurin tilanne on jo nyt hyvä. Henkilö- ja pakettiautojen kokoluokkaan laskettaville ajoneuvoille on olemassa kattavasti sekä yksityistä että julkista latausinfraa. Kun sähköistetty autokanta kasvaa nykyisestä, ei tämänhetkinen latausinfrastruktuuri tosin enää riitä sille. Valtakunnallisesti katsottuna sähkölatausinfra keskittyy tiiviimmin asutuille alueille, mikä jättää ratkaistavaksi jakeluinfran riittävän kattavan toteutumisen myös harvaan asutuilla alueilla.

Raskaan liikenteen osalta jakeluinfra on tällä hetkellä lähes kokonaan yksityistä ja sijaitsee kuljetusliikkeiden omissa terminaaleissa sekä varikoilla. Jakeluinfran kehittäminen vaatii vahvoja toimia, jotta jakeluinfra-asetuksen mukaiset vaatimukset TEN-T-ydin ja kattavan verkon jakeluinfralle voidaan saavuttaa tulevina vuosina.

Sähköntuotannon omavaraisuuden kehittyessä luotettavuus sähkön saannin osalta liikenteen käyttövoimana paranee. Myös muiden vaihtoehtoisten käyttövoimien kehityshankkeet ovat tärkeitä. Esimerkiksi vedyn ja kaasun mahdollinen yleistymisen antavat mahdollisuuksia saavuttaa liikennesektorin päästövähennystavoitteita. Vaihtoehtoisten käyttövoimien yleistymisessä huomioitavaa ovat niiden käyttöön ja sijoittamiseen liittyvät turvallisuusvaatimukset ja tilatarpeet, jotka vaativat erityisosaamista myös infran suunnittelussa.

Jakeluinfran kehittymisedellytyksiä olisi tuettava eri keinoin, jotta erityisesti raskaan liikenteen tarvitsema jakeluinfra toteutuu sujuvien kuljetusketjujen varmistamiseksi TEN-T-verkolla, mutta

myös sen ulkopuolella. Jakeluinfra-asetuksen vuosien 2025 ja 2027 välitavoitteisiin pääsemiseksi tulisi suunnitteilla olevien jakeluinfranhankkeiden edetä ripeästi. Lisäksi tulisi käynnistää uusien jakeluinfran toteuttamiskohteiden suunnittelua, sillä hankkeiden eteneminen toteutukseen saakka voi viedä aikaa. Sekä TEN-T-verkolle että sen ulkopuolelle sijoittuvat jakeluverkon infratarpeet tulee myös huomioida mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana muuta maankäytön ja liikennejärjestelmän suunnittelua.

Jakeluinfran kehittämiseksi liikenneinfraan mahdollisesti tarvittavat lisäpanostukset luovat lisätarpeita jo valmiiksi niukan perusväylänpidon rahoituksen käytölle. Jakeluinfran kehittämiseen liittyvien eri toimijoiden yhteistyötä tarvitaan, jotta jakeluinfran toteuttamiselle löydetään kustannustehokkaita ratkaisuvaihtoehtoja.

Tieliikenne: ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

ELY-keskusten liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueiden yhteinen lausunto:

Tavoitteet

ELY-keskusten liikenne-vastuualueet näkevät, että liikenteen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeää kehittää liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraa. Jakeluinfran kehittäminen on tärkeää myös huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden näkökulmasta, sillä liikenteen vaihtoehtoiset käyttövoimat vähentävät riippuvuutta fossiilisesta tuontienergiasta.

On olennaista, että tieliikenteen jakeluinfraa koskevilla tavoitteilla pyritään täyttämään jakeluinfrasetuksen jäsenvaltioita velvoittavat vaatimukset. Sähkökäyttöisiä henkilö- ja pakettiautoja koskevat latausinfra-tavoitteet nähdään ohjelmassa mahdollisina saavuttaa markkinaehtoisesti tulevina vuosina. Myös perusskenaarion mukaisessa sähkökäyttöisten henkilö- ja pakettiautojen ajoneuvomäärän kehityksessä latausinfra tilannetta on seurattava ja tarvittaessa tuettava sen lisärakentamista taloudellisesti, jotta latausinfra pysyy ajoneuvokannan kasvussa mukana. Lisäksi on varmistettava, että myös vähäliikenteisemmillä alueilla latausverkosta saavutetaan riittävän kattava täyttämään henkilö- ja pakettiautojen lataustarpeet.

Raskaan liikenteen julkisen latausinfra rakentumisessa jakeluinfrasetuksen vaatimusten mukaiseksi on Suomessa suurempia haasteita. Julkisen latausinfra toteuttaminen on tärkeää jakeluinfrasetuksen vaatimusten täyttämiseksi sekä sujuvien kuljetusketjujen varmistamiseksi koko maassa. Raskaan liikenteen osalta latausinfra-tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi myös infratukipäätöksen saaneiden hankkeiden toteutumista nopeasti.

Vilkaasti liikennöidyillä alueilla kuten kaupunkiseuduilla on lisäksi tavoiteltava jakeluinfra-asetuksen minimivelvoitteita parempaa raskaan liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien tarjontaa, sillä minimivelvoitteiden täyttäminen ei näillä alueilla riitä täyttämään raskaan liikenteen tarpeita.

Vedyn ja metaanin osalta tavoitteita jakeluverkon laajentumisesta pidetään hyvinä, sillä ne vähentävät riippuvuutta yksittäisistä käyttövoimista. Laajentuva käyttövoimavalikoima vähentää myös yhteiskunnan haavoittuvuutta mahdollisissa kriisitilanteissa. Uusien käyttövoimien käyttöön saamiseksi tarvitaan ripeää ja tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

Toimenpiteet

ELY-keskusten liikenne-vastuualueet katsovat, että toimenpideohjelman toimenpiteiden kirjo antaa hyvät edellytykset edistää vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraa sekä TEN-T-verkolla että muulla maantieverkolla.

ELY-keskusten liikenne-vastuualueiden toiminnan näkökulmasta yksi keskeisistä jakeluinfraohjelman toimenpiteistä on vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran tarpeiden huomioiminen liikennejärjestelmäsuunnitelmissa, MAL-sopimuksissa sekä alueidenkäyttöä koskevassa yhteistyössä. Lisäksi ELY-keskuksissa laadittavat yleis- ja tiesuunnitelmat ovat keskeisiä suunnitelmia, joissa voidaan ja tulee huomioida liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran tarpeet. Osassa ELY-keskuksista vaihtoehtoisten käyttövoimien tarpeet on jo pystytty ottamaan huomioon käynnissä olevien maakunnallisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien ja niiden toimenpideohjelmien laadinnassa. Lisäksi joissakin ELY-keskuksissa on käynnissä yhteistyössä alueellisten toimijoiden kanssa selvityksiä liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien sopivien sijaintipaikkojen löytämiseksi. Kaavoituksen kanssa tarvittava yhteistyö sekä yhteys raskaan liikenteen taukopaikkojen kehittämiseen ovat tässä keskeistä. Uusien käyttövoimien yleistymisen vaatii liikennejärjestelmän ja maankäytön suunnittelussa laaja-alaista yhteistyötä eri toimijoiden, kuten valtion viranomaisten, kuntien, maakuntien liittojen, sähköverkkoyhtiöiden sekä maanomistajien kesken.

Yhtenä toimenpiteenä jakeluinfraohjelmassa on selvittää valtakunnallisesti tiedot raskaan kaluston latauksen rakentamismahdollisuuksista maantieverkolla valtion hallinnassa olevilla alueilla. Tätä työtä voidaan jatkaa ja tarkentaa ELY-keskuksittain, ja näin on edellä kuvatusti osin jo tehtykin. Potentiaaliset, seudullista ja valtakunnallista merkitystä omaavat liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluverkon kehittämiskohteet olisi tuotettavaan selvitystietoon perustuen hyvää esittää kohteina myös maankäytön suunnitelmissa sekä valtakunnallisissa ja alueellisissa liikennejärjestelmäsuunnitelmissa sekä niiden investointiohjelmassa/toimenpideohjelmassa.

Raskaan liikenteen taukopaikkojen kehittämisessä valtion rooli on ollut pitkään osin selkiytymätön. Koska taukopaikkojen ja raskaan liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluverkon kehittäminen kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa, on tällä merkitystä myös jakeluverkon kehittämisen

näkökulmasta. Valtiolla olisi hyvä olla vahvempi rooli taukopaikkojen kehittämisessä, jotta näitä alueita saataisiin toteutettua erityisesti sinne, missä niille on jo nyt merkittävä tarve. Valtion isompi rooli taukopaikkojen toteuttamisessa edesauttaisi todennäköisesti myös vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran syntymistä markkinaehtoisesti taukopaikoille.

Taloudelliset kannustimet nähdään edelleen mahdollisina työkaluina, jotta henkilö- ja pakettiautojen jakeluinfra kehittyä kohti vuodelle 2030 asetettuja jakeluinfra-asetuksen vaatimuksia ja jotta jakeluinfra tulisi kattamaan koko Suomen. Erityisen tärkeänä ELY-keskusten liikenne-vastuualueet näkevät tuet raskaalle liikenteelle, jotta jakeluinfran sekä ajoneuvokannan muutos kohti vaihtoehtoisia fossiilivapaita käyttövoimia etenee.

Informaatio-ohjaus, tutkimus ja tiedonvaihto liikenteen vaihtoehtoisista käyttövoimista sopivat toimenpiteinä hyvin myös ELY-keskusten toimenkuvaan. ELY-keskukset soveltuvat alueellisina toimijoina jakamaan tutkimustietoa ja parhaita käytäntöjä eteenpäin.

Jakeluinfraohjelmassa käsitellään jakeluinfran käytön käyttäjäystävällisyyttä ja esteettömyyttä. Niiden parantamiseksi ei kuitenkaan esitetä nimettyjä toimenpiteitä toimenpideohjelmassa. Jakeluinfran käytön käyttäjäystävällisyyden ja esteettömyyden kehittämiseksi olisi syytä lisätä niitä koskeva/koskevia toimenpiteitä ohjelmaan. Käyttäjäystävällisyys on olennaista vaihtoehtoisiin käyttövoimiin siirtymisen edistämiseksi ja esteettömyys välttämätöntä tasapuolisten mahdollisuuksien turvaamisessa erilaisille ihmisryhmille.

Rautatieliikenne: ohjelmassa esitetty jakeluinfran ja markkinan nykytila sekä arvio tulevasta kehityksestä

-

Rautatieliikenne: ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Lentoliikenne: ohjelmassa esitetty jakeluinfran ja markkinan nykytila sekä arvio tulevasta kehityksestä

-

Lentoliikenne: ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Meri- ja sisävesiliikenne: ohjelmassa esitetty jakeluinfran ja markkinan nykytila sekä arvio tulevasta kehityksestä

-

Meri- ja sisävesiliikenne: ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

-

Muita huomioita ohjelmasta:

-

Puolamäki Anna
Uudenmaan ELY - ELY-keskusten liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueiden
yhteinen lausunto